

ВІДКРИТІ ОСВІТНЬО-НАУКОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ

Франчук Наталія,

кандидат педагогічних наук, доцент, старший дослідник,

¹Український державний університет

імені Михайла Драгоманова;

²Інститут цифровізації освіти

Національної академії педагогічних наук України

n.p.franchuk@udu.edu.ua

Франчук Василь,

доктор педагогічних наук, доцент,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

v.m.franchuk@udu.edu.ua

Станом на сьогодні застосування відкритих освітньо-наукових інформаційних систем є досить актуальним. Через тривалий карантин й воєнний стан в Україні багато людей вимушені змінювати свій сталий спосіб життя, здобувати нові професії, удосконалювати професійні навички, ділитись власним досвідом та саморозвиватися. Запровадження відкритих освітньо-наукових систем сприяє демократизації та доступності освіти. Не залежно від місця проживання чи соціально-економічного статусу кожен має вільний доступ до навчальних матеріалів чи наукових досліджень. Тобто в таких системах підтримується концепція «освіта для всіх», що сприяє доступу до якісних освітніх ресурсів. А це своєю чергою сприяє відкритому доступу до різноманітних наукових публікацій, обміну матеріалами між науковцями та швидкому розвитку науки.

У сучасному суспільстві досить важливим є цифрова грамотність громадян усіх без винятку, бо це ключова компетентність XXI століття. В таких системах є різноманітні інструменти для удосконалення та розвитку критичного мислення, покращення запам'ятовування та підтримується прозорість наукових досліджень. Тепер можна не купувати підручники чи журнали, а використовувати якісні та цікаві публікації в електронному поданні. Така відкритість дуже сприяє міжнародній співпраці.

До відкритих освітньо-наукових інформаційних систем (ОНІС) можна віднести різноманітні ресурси та платформи, за допомогою яких забезпечується вільний доступ до освітніх та наукових матеріалів. Через ці системи не тільки забезпечується доступ до різноманітних освітньо-наукових матеріалів, а й підтримується розвиток навичок самостійного навчання. Використання ОНІС сприяє розширенню знань та підтримці інновацій в різних галузях науки та освіти.

Мета написання полягає у розширенні знань читачів про відкриті освітньо-наукові інформаційні системи, та сприяння їх більш активному використанню й впровадженню в освітньо-наукові процеси.

До ОНІС належать:

- відкриті бази даних,
- відкриті освітні ресурси (Coursera, edX, Khan Academy),
- електронні архіви,
- електронні бібліотеки,
- електронні журнали (журнали з відкритим доступом),
- електронні книжки (Google Books),
- електронні освітні платформи,

- інструменти спільної роботи (GitHub (для кодування), Overleaf (для спільного написання наукових статей)),
- масові відкриті онлайн-курси (Massive Open Online Courses – MOOCs),
- наукові публікації у відкритому доступі,
- наукові репозиторії (Zenodo),
- платформи для самостійного навчання (Codecademy (для програмування), Duolingo (для вивчення мов)),
- платформи для спільної роботи над навчальними та науковими проектами.

В Україні існує кілька важливих відкритих освітньо-наукових інформаційних систем, використання яких сприяє поширенню знань і підтримці розвитку науки та освіти. До таких систем належить:

- *Відкрита наука в Україні* (Open Science in Ukraine), підтримує проекти, що сприяють відкритості наукових досліджень та співпраці між ученими.
- *Всеукраїнська школа онлайн* (ВШО), надає доступ до відеоуроків та інших навчальних матеріалів для учнів різних класів;
- *Дія.Цифрова Освіта*, підтримує розвиток цифрової грамотності серед населення через пропонування онлайн-курсів з різних аспектів розвитку цифрових навичок.
- *Наукова періодика України* (URAN), де розміщено наукові роботи, дисертації, статті та інші академічні тексти;
- *Національний репозиторій академічних текстів* (eNUFTIR);
- *Освітній Хаб міста Києва*, підтримує розвиток навичок і знань, необхідних для сучасного ринку праці;
- *платформа EdEra*, де пропонуються динамічні курси, вебінари та навчальні матеріали;

– платформа *Prometheus*, де пропонуються масові відкриті онлайн-курси (MOOCs) з різних галузей від провідних українських компаній та університетів;

Усі ці системи та платформи є важливими інструментами для забезпечення доступу до знань та підтримки розвитку науки й освіти в Україні. Їх використання допомагає понизити бар'єри до навчання та досліджень, сприяє інтеграції українських освітніх і наукових установ у міжнародну спільноту, а також підтримує ініціативи з відкритого доступу та відкритої науки.

Література

1. Кільченко А.В. Використання електронних інформаційних систем відкритого доступу для планування наукових досліджень в галузі освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2015, Том 49, №5, doi: <http://dx.doi.org/10.33407/itlt.v49i5.1300>.

2. Використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень: методичні рекомендації / Іванова С. М., Вакалюк Т. А., Кільченко А. В., Мінтій І. С., Новицька Т. Л., Олексюк В. П., Франчук Н. П., Шиненко М. А., Яськова Н. В. Київ: ІЦО НАПН України. 2023. 94 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738150>.

3. Франчук Н.П., Кікоть Т.А. Теоретичні засади використання освітніх платформ в закладах загальної середньої освіти: матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту цифровізації освіти НАПН України «*Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану*» (23 лютого 2023 року). С. 67-71. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735053>.